

VIRTUALNA UČILNICA: UPORABA INTERNETA PRI POUČEVANJU TUJIH JEZIKOV

Agnes Pisanski

Oddelek za prevajanje in tolmačenje

Filozofska fakulteta

Aškerčeva 2

tel: 121 32 42

e-pošta: agnes.pisanski@guest.arnes.si

POVZETEK

V članku so predstavljeni najpogostejši načini, s katerimi internet vključujemo v pouk tujih jezikov: elektronska pošta, virtualna šola, gradiva, namenjena učenju tujega jezika, programi za izdelavo učnih gradiv, medosebna interakcija, podatki v zvezi z učenjem tujega jezika, učni pripomočki in avtentična gradiva. Izpostavljene so glavne prednosti in pomanjkljivosti uporabe interneta v učni situaciji.

ABSTRACT

This paper presents the most frequently used ways of introducing the Internet into foreign language teaching: electronic mail, virtual classrooms, materials designed for language learners, language software, person-to-person interaction, information on language schools, study aids and authentic materials. The main advantages and disadvantages of using the Internet as a pedagogical tool are identified.

1 UVOD

Odkar obstaja svetovni splet (*WWW*), se uporaba interneta vse bolj uveljavlja na zelo različnih področjih, med drugim tudi pri učenju in poučevanju. Za učitelja tujih jezikov je lahko internet dobrodošlo dopolnilo, s katerim je mogoče popestriti pouk, predvsem pa je neizčrpen vir gradiv. (To velja zlasti za angleščino, čeprav delno tudi za druge jezike.) Res pa je tudi, da je uporaba interneta pri pouku precej bolj zapletena kot uporaba drugih virov, na primer revij, knjig, kaset itd., saj učitelj potrebuje nekaj računalniškega znanja, poleg tega pa mora vsaj približno poznati in razumeti organizacijo svetovnega spleta in delovanje interneta.

2 NAČINI UPORABE INTERNETA

Načinov, na katere lahko v pouk tujih jezikov vključujemo internet, je več: lahko služi kot vir gradiv, kot sredstvo za komunikacijo, kot vir programov za izdelavo gradiv za računalniško učenje in kot posrednik za trženje pouka tujih jezikov. Najpogostejše pri pouku so naslednje oblike dela z internetom:

2.1 Elektronska pošta

Elektronsko pošto pri pouku tujega jezika največkrat uporabljamo v njeni osnovni funkciji, to se pravi za komunikacijo. Klasičen primer je izmenjava nalog in povratnih informacij med učitelji in učenci, seveda pa lahko komunikacija poteka tudi med učenci in učenci ali učitelji in učitelji. Velike prednosti elektronske pošte so hitrost, neposrednost, relativno lahko navezovanje stika in seveda možnost premostitve časovnih in prostorskih razdalj.

González-Bueno [1] kot pomemben način uporabe elektronske pošte pri pouku tujega jezika navaja elektronske dialoške dnevnikove (*electronic dialogue journals*). Podobne dnevnikove že kar nekaj časa uspešno uporabljajo pri pouku pisanja (tako za tujce kot za domače govorce), vendar so ti navadno napisani na papirju. Učenci vanje pišejo svoja razmišljanja o različnih temah, učitelj pa jim odgovarja in jim hkrati daje povratne informacije o ustreznosti in pravilnosti jezika.

Raziskava elektronskih dnevnikov, ki jo opisuje González-Bueno, je zajela 50 študentov prvega letnika španščine na University of Southwestern Louisiana, ZDA. Študentje so imeli možnost, da dobijo boljšo oceno za sodelovanje, če so z učiteljem zunaj pouka komunicirali prek elektronske pošte. Komunikacijo je začel učitelj s splošnim vprašanjem, ki ga je poslal vsem v razredu, kasneje pa je dopisovanje postalo bolj prilagojeno posamezniku. Ugotovili so vrsto prednosti elektronskih dnevnikov. Prostovoljna komunikacija prek elektronske pošte je bila mnogo bolj spontana od običajnega pisanja v dialoške dnevnikove. Poleg tega so se vanjo nadvse ustvarjalno vključili tudi bolj zadržani študentje, torej taki, ki se v razredu ne oglašajo, ker jim je nerodno pred drugimi. Ugotovili so tudi, da so študentje na splošno napredovali hitreje, ker so bili izpostavljeni bolj rednim povratnim informacijam in pravilnemu jeziku učitelja.

Za pouk tujega jezika je pomembno dejstvo, da je jezik, ki ga uporabljamo za komuniciranje prek elektronske pošte, zelo specifičen: čeprav gre za pisni jezik, se v njem pojavljajo elementi govornega jezika. González-Bueno med prednostmi elektronske pošte posebej

navaja, da v tovrstni komunikaciji učenci uporabljajo več različnih jezikovnih funkcij kot pri drugih tipih pisanih besedil.

2.2 Virtualna šola

V virtualni šoli pouk ne poteka v realnem prostoru, temveč se odvija prek računalnika, v virtualnem prostoru. Oblike virtualne šole so lahko zelo različne: od preprostih šol, ki temeljijo na elektronski pošti in informacijah na spletnih straneh, do kompleksnih virtualnih šol z video in audio stikom in elektronsko tablo. Prednost kompleksne virtualne šole je precej dobra simulacija resničnega razreda, v kateri je mogoč celo osebni stik, slaba stran pa je odvisnost od zelo drage in izpopolnjene tehnologije, ki pa še vedno rada zataji. Zato so zaenkrat mnogo pogostejše preproste virtualne šole, ki jih sestavljajo informacije s spletnih strani, klepetalnica (*chat room*), v kateri se učitelji in učenci srečujejo, in elektronska pošta, po kateri izmenjujejo naloge in povratne informacije. Čeprav manjka neposreden stik, so se tovrstne virtualne šole izkazale za zelo zanesljive in poceni, zato jih v tujini precej uporabljajo.

Problem pri uporabi virtualnih šol za pouk tujega jezika je odsotnost osebnega stika; ustno izražanje, slušno razumevanje in fonetika so sestavni deli učenja, za katere virtualne šole brez audio stika ne pridejo v poštev. Vseeno pa lahko v virtualnih šolah zelo uspešno potekajo nekateri drugi deli pouka: za pisno izražanje ali bralno razumevanje so v njih pogoji idealni. Pri pisanju dobijo učenci veliko povratnih informacij, ki so namenjene le njim, med tem ko je pri bralnem razumevanju mogoče uporabiti računalniške programe za preverjanje znanja, tako da je učitelju delo precej olajšano. V današnjih virtualnih šolah torej lahko potekajo le nekateri deli pouka tujega jezika, z izpopolnjevanjem tehnologije pa se odpirajo nove možnosti.

2.3 Gradiva, namenjena učenju tujega jezika

Ta gradiva so – nekatera zastoj, druga s plačilom – dostopna na raznih straneh, raztresenih po vseh koncih svetovnega spleta, ki so med seboj slabo povezane. Gradiva, ki so na voljo, so raznovrstna: od besedil, slik, skic, tonskih zapisov, videov itd. do interaktivnih programov, s pomočjo katerih je mogoče testirati znanje (podobni se dobijo na CD-romih), ali računalniških iger, ki so namenjene izboljšanju jezikovnega znanja. Skupna lastnost teh gradiv je, da so bila izdelana za pouk oziroma učenje tujih jezikov. Po kvaliteti se močno razlikujejo, večina jih je povprečnih in zelo težko je najti kaj resnično uporabnega. To je po svoje razumljivo, saj je izdelava dobrih gradiv naporna in zahteva veliko časa, zato se je le redko kdo pripravil s tem ukvarjati zastoj. Eastman [2] meni, da se bodo

stvari spremenile, ko bo trženje prek interneta bolj razvito.

Največji problem gradiv, ki so namenjena učenju tujega jezika, je v tem, da so večinoma kratka in med seboj nepovezana. Dokler si jih ne ogledamo, največkrat niti ne vemo, za kakšno stopnjo so primerna. Na internetu za zdaj ni na voljo ničesar, kar bi bilo podobno učbeniku tujega jezika, v katerem je gradivo sistematično urejeno in pokriva obsežne sklope učne snovi.

2.4 Programi za izdelavo učnih gradiv

Na internetu so učiteljem na voljo programi (pogosto z navodili) za izdelavo interaktivnih učnih gradiv “po meri”. Učitelji lahko izdelujejo kvize, teste, naloge itd. Na nekaterih straneh so dostopni programi, ki tekst sami prevedejo v JavaScript ali kak drug programski jezik. To sicer pomeni, da izdelek ostane na internetu in je na uporabo vsem. Zaenkrat ti programi ne zavzemajo velikega deleža v celotni uporabi interneta pri pouku tujega jezika, vendar se zdi zelo verjetno, da se bodo v prihodnosti močno razširili. Možnost preverjanja znanja prek interneta, predvsem pa testi, ki jih program popravi sam, so za učitelja nadvse vabljiva možnost, čeprav gre seveda lahko le za teste zaprtega tipa. Tovrstni testi so pri pouku tujega jezika uporabni za preverjanje nekaterih spretnosti, vendar jih je treba dopolnjevati z drugimi tipi testiranja, ki zajamejo tudi pisno in seveda ustno izražanje.

2.5 Medosebna interakcija

Prek interneta je možna tudi komunikacija z drugimi učitelji ali učenci, in sicer v različnih forumih in podobnih virtualnih klepetalnicah ali na straneh z vprašanji in odgovori. Forumi, kjer se srečujejo učitelji in prek katerih izmenjujejo ideje, izkušnje in nasvete, so pomemben mehanizem, saj omogočajo stike med ljudmi, ki so lahko prostorsko zelo oddaljeni, vendar pa se soočajo s podobnimi situacijami in problemi. Forumi, namenjeni učencem, so poleg tega koristni še zato, ker jim omogočajo komunikacijo v tujem jeziku.

Strani z vprašanji in odgovori (nekateri imajo obetavne naslove, kot npr. “*Grammar Clinic*”) so lahko nadvse koristne, toda zelo pomembno je, kdo na vprašanja odgovarja. S problemom avtorja kot avtoritete se srečujemo tudi pri drugih oblikah uporabe interneta za pouk tujega jezika: razen, če avtorja po imenu poznamo, ne moremo v naprej vedeti, ali bodo informacije, ki nam jih ponuja, kvalitetne. Problem ocenjevanja kvalitete bi bilo treba v prihodnosti nekako rešiti, kajti šele potem bo mogoče te možnosti zares dobro izkoristiti.

2.6 Podatki v zvezi z učenjem tujega jezika

Prek interneta je na voljo ogromno komercialnih podatkov v zvezi z učenjem tujega jezika: od univerzitetnih programov do poletnih šol. Ker gre za

trženje, so stvari izredno dobro organizirane, podatki so ponavadi točni in pogosto obnovljeni, predstavljeni pa so pregledno in uporabniku prijazno. Poleg tega je seveda možen tudi neposreden stik z ustanovami prek elektronske pošte. Tako se je mogoče prijaviti na šolo in urediti vse formalnosti zelo enostavno in ekonomično.

2.7 Učni pripomočki

Med učnimi pripomočki, ki so v elektronski obliki na voljo prek interneta, so najpomembnejši eno- in dvojezični slovarji, tezavri ter besedilni korpusi, s katerimi si lahko pomagajo učitelji in učenci. Pogosto so dobri slovarji zastoj na voljo le vzorčno, drugače jih je treba plačati. Poleg tega je včasih brskanje po elektronskih slovarjih prek interneta zamudno, še zlasti, če jih uporablja veliko ljudi naenkrat.

2.8 Avtentična gradiva

Poleg vseh naštetih načinov vključevanja interneta v pouk tujega jezika je verjetno najpomembnejša oblika uporaba interneta samega. Velikanska količina podatkov, ki nam je na voljo, sicer ni namenjena učenju tujega jezika, lahko pa jo za to uporabimo (to velja zlasti za pouk angleščine). Pri tem je treba seveda paziti na dejstvo, da je kvaliteta podatkov nepreverjena in jezik ni vedno neoporečen. (Pogoste so npr. tipkarske napake, avtor morda sam ni domači govorec angleščine itd.)

Za učitelje so najbolj uporabne spletne strani raznih televizijskih družb, časopisov, strani s tematiko filmov, glasbe itd., mogoče pa je najti in uporabiti kar koli, le časa za iskanje je treba imeti dovolj.

Eastman [2] meni, da so le avtentična gradiva vredna učiteljevega časa, med tem ko so strani, namenjene pouku tujega jezika, zaenkrat še tako šibke in slabo organizirane, da je bolje, da se jih učitelji izogibajo, ker porabijo preveč časa za iskanje, le redko pa najdejo kaj res uporabnega.

Avtentična gradiva, ki jih je mogoče dobiti prek interneta, so podobna katerim koli drugim avtentičnim gradivom, s to razliko, da so dostopna v elektronski obliki in je zato učitelju prihranjeno pretipkavanje, če se odloči, da jih bo preoblikoval v vaje. Poseben problem predstavljajo avtorske pravice, ki so na internetu nadvse kočljiva tema, saj imajo različne države različne zakone, če imajo to sploh urejeno. Fidelman [3] citira spletno stran z naslovom *Frequently Asked Questions About Copyright*, kjer Carroll [4] trdi, da avtorske pravice veljajo avtomatično, razen če avtor nedvoumno izjavi drugače; torej dejstvo, da se nekaj nahaja na internetu, še ne pomeni, da se je avtor odpovedal avtorskim pravicam. Fidelman meni, da je vprašanje avtorskih pravic na internetu lepo razrešljivo, saj je na skoraj vsaki spletni strani tudi avtorjev elektronski naslov in ga lahko takoj vprašamo za dovoljenje.

3 DOBRE IN SLABE STRANI

Uvajanje novih tehnologij pri pouku ima dobre in slabe strani; internet pri tem ni izjema. Če je delo z njim pravilno zastavljeno, so prednosti številne, med najpomembnejše pa sodijo naslednje:

- ker je velika večina informacij na spletnih straneh v angleščini, že sama uporaba interneta pomeni spontano učenje angleškega jezika in izboljšuje vsaj bralno razumevanje;
- uporaba interneta pri pouku pomeni novost, zato je delo z njim zanimivo in privlačno;
- če je pouk s pomočjo interneta pravilno zastavljen, je delo dinamično, učenec pa je večino časa aktiven;
- pouk interneta so dostopne ogromne količine informacij: v primerjavi z internetom je kakršen koli učbenik po številu informacij močno omejen;
- internet naj bi že s svojo zgradbo spodbujal nelinearno razmišljanje in kreativnost;
- računalniško ocenjevanje omogoča dostopnost objektivnih povratnih informacij, poleg tega pa razbremenjuje učitelja;
- elektronska pošta močno izboljša komunikacijo;
- prek virtualne šole je možno učenje na daljavo, to pa pomeni boljšo izrabo časa in prostora.

Ob prednostih pa se pojavljajo tudi pomanjkljivosti. Najbolj moteče slabe strani uporabe interneta pri pouku tujega jezika so:

- pouk, ki poteka izključno prek interneta, povsem izloči osebni stik, ki je pri nekaterih delih učenja jezika nujen;
- informacije, ki so na voljo prek interneta, so preobširne in včasih je med njimi zelo težko izbrati zares relevantne podatke. Ob tem se pojavlja tudi problem točnosti informacij, ki so na voljo;
- če učenci sami brskajo po svetovnem spletu, učitelj nikoli ne more predvideti, na kaj bodo naleteli, kar je lahko zelo problematično;
- računalniško ocenjevanje je možno samo pri testih zaprtega tipa;
- problem tehnologije ni zanemarljiv: nemogoče je predvideti tehnične zaplete;
- struktura svetovnega spleta je povsem neobvladljiva in brskanje po njem je pogosto nadvse dolgotrajno.

3.1 JEZIKI

Vse zgoraj povedano velja predvsem za angleščino, čeprav do neke mere tudi za druge jezike, seveda odvisno od "velikosti" jezika in računalniške pismenosti njegovih govorcev. Zlasti za španščino, francoščino in nemščino, lahko najdemo precej gradiva.

Za pouk slovenščine kot tujega jezika pridejo zaenkrat v poštev predvsem avtentična gradiva, torej spletne strani, napisane v slovenskem jeziku. Vendar se tudi to spreminja: tako je mogoče na <http://www.tivoli.zip.com.au> naročiti program za učenje slovenskih pregovorov, kar je verjetno začetek razvoja gradiv za pouk slovenščine.

4 ZAKLJUČEK

Čeprav je internet kaotičen splet informacij, ki se nenehno spreminja in je njegovemu razvoju težko slediti, je za učenje tujega jezika lahko zelo uporaben, saj nudi ogromno gradiva in je dostopen praktično vsakomur. Poleg tega je internet mogoče uporabljati interaktivno: za računalniško učenje tujih jezikov in za medosebno komunikacijo. Za slovenske učitelje tujih jezikov je zaradi pomanjkanja tehnologije za zdaj internet največkrat vir avtentičnih tekstov.

Najpomembnejše za uporabo interneta pri pouku pa je, da njegov čas šele prihaja. Zaradi neomejenih potencialov in izredne fleksibilnosti ga imajo mnogi za učni medij prihodnosti.

5 VIRI

[1] González-Bueno, M., *The Effects of Electronic Mail on Spanish L2 Discourse*. Language Learning & Technology Vol.1 No.2 (1998)

[<http://polyglot.cal.msu.edu/llt/vol1num2/article3/default.html>]

[2] Eastman, D., *Quality sites on the World Wide Web. Where are the good web pages?* Modern English Teacher Vol. 7 No 2 (1998) 68-78.

[3] Fidelman, C., *A Language Professional's Guide to the World Wide Web*. Calico Journal Vol.13, Nos 2-3. (1996) [<http://agorallang.com/calico/webarticle3.html>]

[4] Carroll, T., *Frequently Asked Questions About Copyright*. [<gopher://palimpsest.stanford.edu:70/00> ByTopic/copyright/copyright.faq.txt]